

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος εικοστός.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἑτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

1 Δεκεμβρίου 1885

ΒΟΥΛΓΑΡΟΣ ΗΓΕΜΩΝ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΗΣ

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀναβάσεως εἰς τὸν θρόνον Λέοντος τοῦ σοφοῦ (886) τὸ Βυζαντικὸν κράτος ἤγεν εἰρήνην πρὸς τοὺς Βουλγάρους, διατηρουμένης τῆς συνθήκης, ἣ ὅποια εἶχε συνομολογηθῆ ἐν ἔτει 817 ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου. Ὁ πρῶτος τῶν Βουλγάρων ἀγίων, ὁ κρῖζ Βορίς, ὁ δὲ διὰ τοῦ βαπτίσματος μετονομασθεὶς Μιχαήλ, ἐπὶ τρεῖς καὶ πλέον δεκαετηρίδας βασιλεύσας, πολλὰ ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου του ἀπεχώρησεν εἰς μοναστήριον, ὅπως δι' εὐσεβοῦς μοναστικοῦ βίου ἐξαγνίσῃ τὰ ἁμαρτήματα τοῦ εἰδωλολατρικοῦ παρελθόντος του. Ἐκ δὲ τοῦ ἀναχωρητηρίου του ἐπανῆλθε προσκαιρῶς, ὅπως καθέλη τῆς ἀρχῆς τὸν ἀνάξιον πρωτότοκον υἱὸν καὶ διάδοχόν του Βλαδίμιρον καὶ παραδώσῃ αὐτὴν εἰς τὸν υἱὸν του Συμεών, τὸν ἐν Βυζαντίῳ παιδευθέντα καὶ *Ἡμιέλληνα* προσονομαζόμενον μεγαλεπίβολον ἄνδρα, ὁ ὅποιος προώριστο νὰ ἀνυψώσῃ τὸ Βουλγαρικὸν κράτος εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

Ὁ Συμεών διέρρηξε τὰς πρὸς τὸ Βυζάντιον συνθήκας περὶ εἰρήνης, ἀναγκασθεὶς εἰς τοῦτο ἕνεκα τῶν βαρέων τελῶν, ἅτινα ἐπέβαλλον εἰς τοὺς Βουλγάρους ἐμπόρους ἐν Θεσσαλονικῇ οἱ ἐνοικιασταὶ τῶν προσόδων προστατευόμενοι ὑπὸ ἰσχυρῶν αὐλικῶν τοῦ ἀθλίου αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ σοφοῦ. Κατετρόπωσε δὲ τὴν κατ' αὐτοῦ ἀποσταλεῖσαν δύναμιν ὑπὸ τὸν Κρινίτην, καὶ τοῦτον κατέσφαξε καὶ τῶν αἰχμαλωτισθέντων ἐπικούρων Χαζάρων ἔκοψε τὰς ρίνας καὶ ἠκρωτηριασμένους ἔπεμψεν εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν εἰς αἰσχύνην τῶν Ῥωμαίων. Ἄλλ' ὁ Λέων ἐπεκλήθη τὴν βοήθειαν τῶν πέρα τοῦ Δανουβίου Μαγνάρων, Τούρκων ὑπὸ τῶν Βυζαντίων καλουμένων, καὶ στρατηλάτην διώρισε τὸν γενναῖον Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν· ὁμοῦ ὡσεὶ μετεμελήθη διὰ τὴν ἀσυνήθη ἀνδρικὴν ἀπόφασιν, ἣν ἔλαβεν, ἔσπευσε νὰ ἀποστείλῃ εἰς τὸν ἀρχοντατῶν Βουλγάρων πρεσβευτὴν πρὸς συνομολόγησιν εἰρήνης.

Ἐκεῖνος δὲ βλέπων τὴν κατ' αὐτοῦ διὰ γῆς καὶ θαλάσσης κίνησιν καὶ ὑπολαμβάνων, ὅτι ἡ περὶ εἰρήνης πρότασις ὑπέκρυπτε δόλον, κατέκλεισεν ἐν φρουρᾷ τὸν πρεσβευτὴν· ἀλλ' ἐν ᾧ ἡσχολεῖτο ἐπὶ τὸ στράτευμα τοῦ Φωκᾶ, περάσαντες οἱ Τούρκοι τὸν Δανούβιον, ἠγματούτευσαν πᾶσαν τὴν Βουλγαρίαν. Καὶ ἐκινήθη μὲν κατ' αὐτῶν ὁ Συμεών, ἀλλ' ἀντιπεράσαντες οἱ Τούρκοι κατεπόλεμησαν τοὺς Βουλγάρους, καὶ ἐτράπη εἰς φυγὴν ὁ ἀρχων αὐτῶν, μόλις διασωθεὶς ἐν τῇ Δίστραξ. Οἱ αἰχμαλωτοὶ Βούλγαροι, κατ' ἀπαίτησιν τῶν Τούρκων, ἐξηγοράσθησαν ὑπὸ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐτοκράτορος, ὁ δὲ Συμεών βλέπων ἐπικείμενον τὸν παντελῆ ὄλεθρον τοῦ κράτους αὐτοῦ ἐδεήθη περὶ εἰρήνης. Ὁ χαῦνος βασιλεὺς τοῦ Βυζαντίου ἤκουσε προθυμότατα τὴν αἴτησιν καὶ ἀνακάλεσας τὸν τε κατὰ ζήτην ὑπὸ τὸν Φωκᾶν στρατὸν καὶ τὸν ὑπὸ τὸν ναύαρχον Εὐστάθιον στόλον, ἔπεμψε πρὸς συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης πρεσβευτὴν Λέοντα τὸν Χοιροσφάκτην.

Ὁ πρεσβευτὴς ἦν ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων Βυζαντίων, διαπρέπων διὰ τὴν εὐγένειαν τοῦ γένους, τὸ ἐπίσημον ἀξίωμα καὶ τὴν μεγάλην παιδείαν αὐτοῦ. Ἔχων γυναῖκα συγγενῆ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ πρὸς τὴν σύζυγον τοῦτου ἐπίσης συγγενεῶν, καταγόμενος δ' ἐξ οἰκογενείας περιφανοῦς, καίτοι χαδαῖαν ἐχούσης τὴν ἑπωνυμίαν, ἔφερε καὶ ἀξιώματα ὑψηλὰ καὶ περιβλεπτα· διότι ἦτο καὶ μάγιστρος καὶ ἀνθύπατος καὶ πατριάρχος. Οἱ σύγχρονοι κόλακες περιήρχοντο εἰς ἀμχανίαν δόξαις ἐπεχείρουν νὰ τὸν ἐγκωμιάσωσιν· ἀλλὰ παρηγοροῦντο ἀναλογιζόμενοι, ὅτι καὶ « Εὐριπίδειαι καὶ Πλάτωνες, καὶ εἴ τις ἐπισημότερος, « ἔπασχον ἀποροῦντες ἂν, οἷα καὶ αὐτοί, εἰπεῖν ὀρθῶς Λέοντος τοῦ θαυμασίου ῥήτορος τὸ σπουδαῖον περὶ τὰ πράγματα καὶ τὸ ὑγιές. » Ἡ μεγαλοφυΐα καὶ ἡ φρόνησις αὐτοῦ, ὡς ἔλεγον, περιελαλεῖτο ταῖς ἀπάντων γλώσσαις, ἀνεκηρύσσετο δ' ὑπὸ πάντων ἄλλος Ὀρφεὺς καὶ Ὀδυσσεὺς καὶ Νέστωρ. Ὁ βασιλεὺς προέβαλλεν ἀσίγητα τὰ διηγήματα τῶν ἐγκωμίων αὐτοῦ, καὶ τοσοῦτον ἔχαίρε καὶ καθωραΐζετο ἐπὶ ταῖς πράξεσι τοῦ δεινοῦ πρεσβευτοῦ, ὡς καὶ τραπέαζεν βασιλικῇ πρὸ παντὸς καὶ ἀντὶ παντὸς ἡδύ-

«σματος τὸ Λέοντος περιφέρειν μετὰ θαύματος «ὄνομα.» Ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐψάλλοντο ἄσματικὰ τροπάρια αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ λύρα του εἶχε καὶ ἄλλας χορδὰς, δι' ὧν ἐγίνωσκε νὰ μέλητη ἀνακρεόντεια ὠδάρια. Ἐγίνωσκε προσέτι νὰ συρράπτῃ ἐπιδείξιω; περικοπὰς ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ παλαιὰς παροιμίαις πρὸς ὑποστήριξιν τῶν αἰτήσεών του, ἂν δὲ ἡ θύραθεν σοφία μηδὲν ἔφερεν ἀποτέλεσμα, προσέφευγεν εἰς τὰς ἱεράς βίβλους καὶ διὰ χειμάρου γραφικῶν ῥητῶν ἐπειράτο νὰ θέσῃ ἐκποδῶν πᾶν πρόσκομμα. Ὅθεν οὐδὲ ὧλες ἄπορον ὅτι ἐπηνεῖτο καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ τῶν συγχρόνων του, αὐτῶν ἐκείνων, οἵτινες τὸν ἄφρονα καὶ ἀκόλαστον βασιλέα, τὸν ἐξασθενίσαντα καὶ ταπεινώσαντα αἰσχροῦς τὸ κράτος, ὅπερ ἀκμάζον παρέλαβε παρὰ τοῦ συνετοῦ πατρὸς του, δι' ὀλίγα μέτρια στιχουργήματα, διὰ τοὺς καρκινικούς στίχους καὶ τοὺς γελοίους χρησμούς, οὓς ἐποίηι, ἀνύμνουν προσαγορεύοντες σοφὸν καὶ μέγαν.

Τοιαῦτα ἔχων πλεονεκτήματα Λέων ὁ Χοιροσφάκτης ἐθεωρεῖτο βεβαίως ὡς ὁ ἰκνωτάτος νὰ φέρῃ εἰς αἴσιον καὶ ἔπωφελές πέρας τὸ ἀνατεθὲν αὐτῷ ἔργον, ποιούμενος μάλιστα τὴν πρεσβείαν πρὸς ἡγεμόνα μετασχόντα ἑλληνικῆς παιδείας, καὶ δυνάμενον νὰ ἐκτιμήσῃ τὸν ὑπέροχον αὐτοῦ νοῦν. Καὶ φαίνεται, ὅτι οὐδαμῶς διεψεύσθησαν αἱ προσδοκίαι τῶν ἐν Βυζαντίῳ, διότι πολλὰ καὶ ὁ πρεσβευτὴς ἐγκυχωμένος καὶ οἱ φίλοι του κυλακεύοντες ἐν ἐπιστολαῖς περισθεσίαις μέχρις ἡμῶν μνημονεύουσι τῶν εἰς Βουλγαρίαν τριῶν πρεσβειῶν αὐτοῦ, ὡς πράξων ἐνδόξων καὶ τελεσιουργῶν, ὧν ἕνεκα εὐγνωμοσύνη ὤφειλετο τῷ σοφῷ πρεσβευτῇ. Δυστυχῶς δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ κρίνωμεν περὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἀνδρὸς καὶ περὶ τῶν πρεσβευτικῶν αὐτοῦ τεχνασμάτων, μὴ ἀρκούμενοι εἰς μόνας τὰς κρίσεις καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν συγχρόνων του· διότι ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν μνημεῖον ἱστορικὸν πολύτιμον, εἶδος βυζαντιακῆς κυανῆς βίβλου, τὴν πρὸς τὸν Συμεῶν διπλωματικὴν ἀλληλογραφίαν Λέοντος τοῦ Χοιροσφάκτου. Ὁ πολυμαθέστατος καὶ ἀκάματος τοῦ Ἑλληνικοῦ μεσαιῶνος ἐρευνητὴς κ. Ἰω. Σακκελίω ἐδημοσίευσεν πρὸ τίνος ἐν τῷ *Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἔθνολογικῆς ἐταιρίας τῆς Ἑλλάδος* ἐπιστολὰς τοῦ Συμεῶν πρὸς τὸν Χοιροσφάκτην καὶ τούτου πρὸς τὸν Συμεῶν, καὶ τινὰς ἄλλας ἐπιστολὰς ἀναφερομένας εἰς τὰς πρεσβείας πρὸς τὸν Χελσίνην τῶν Ἀράβων καὶ εἰς τὰς μετὰ ταῦτα τύχας τοῦ πρεσβευτοῦ. Ἐκ τούτων δὲ δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ διδασθῶμεν ὅποιαίτινες ἦσαν αἱ διπλωματικαὶ τῶν Βυζαντιῶν ἐνέργειαι, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦλάχιστον Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἔργων τοῦ δεξιωτάτου τῶν πρεσβευτῶν κρίνοντες νὰ συμπεράνωμεν ὅποιοι τινες ἦσαν οἱ ὑποδέστεροι αὐτοῦ, ὅποιοις ἦτο λόγου χάριν ὁ

πρὸ τοῦ Λέοντος πρὸς τὸν Συμεῶν πρεσβευτῆς Κωνσταντινάκης, ὃν ἐν φρουρᾷ ἐπέκλεισεν ὁ ἄρχων τῶν Βουλγάρων καὶ εἶτα ἀπέλυσεν ἄπρακτον.

Ἀνακληθέντος ἀφρόνως ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ τε κατὰ ξηρὰν στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου, ὁ πονηρὸς Βούλγαρος, ὁ τῶς περὶ ἐξαφανίσεως τοῦ κράτους του φοβούμενος, ἀσφαλισθεὶς πρῶτον μὲν ἐφυλάκισεν τὸν σοφὸν πρεσβευτὴν, οὐδὲ λόγου ἀξιώσας αὐτόν. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Τούρκων, οὓς στερηθέντας τῆς ἐπικουρίας τῶν Βυζαντιῶν, ἀσθενεῖς εὐρών, «πάντας κατέσφαξεν, αὐξήσας τὴν μεγαλαυχίαν αὐτοῦ. Καὶ ὑποστρέψας εὐρὴν Λέοντα ἐν τῇ «Μουλδάγρα καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν.— «Οὐ ποιῶ εἰρήνην, ἐὰν μὴ πᾶσαν τὴν αἰχμηλωσίαν λάβω.» — Ὅθεν τὸ πρῶτον ἔργον τοῦ Χοιροσφάκτου ἦτο νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ Συμεῶν. Καὶ ὁ αὐτοκράτωρ ἠναγκάσθη νὰ ἀποδώτῃ δωρεὰν τοὺς αἰχμηλώτους Βουλγάρους, οὓς εἶχεν ἐξαγοράσῃ ἀπὸ τοὺς συμμάχους του Τούρκους. Ἡ εἰρήνη συνωμολογήθη, ἀλλὰ δὲν διετηρήθη ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Τελευταίαντος τοῦ ἐπιφόβου στρατηγοῦ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, ὁ ἄρχων τῶν Βουλγάρων ἐζήτηι ἀφορμὰς νὰ διαλύσῃ τὴν εἰρήνην. Συνεχῶς δὲ εἰσέβαλλεν εἰς τὴν χώραν τῶν Ἑλλήνων, δειῶν καὶ αἰχμηλωτίζων. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐκήρυξε τότε πρὸς αὐτὸν τὸν πόλεμον, καὶ διορίσας δομέστικον τῶν σχολῶν, ἦται στρατηγὸν τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ Λέοντα τὸν Κατακκλῶν, ἀπέστειλεν αὐτὸν μετὰ πολλῆς δυνάμεως κατὰ τῶν Βουλγάρων. Ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης εἰς τὸ Βουλγαρογέφυρον ¹⁾ «ἐγένετο τροπὴ δημοσία καὶ πάντες ἀπώλοντο».

Τὰ μετὰ τὴν ἦταν ἀποσιωπῶσιν οἱ Βυζαντινοὶ χρονογράφοι. Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν ὅμως, ἃς ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Σακκελίω, συνάγεται ὅτι ὁ Συμεῶν πρεσβείαις τοῦ Χοιροσφάκτου ἀπέδωκεν, ἀποζημιωθείς γενναίως κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἑκατὸν καὶ εἴκοσι χιλιάδας αἰχμηλώτων ὑπηκόων τοῦ βασιλέως Λέοντος καὶ συνωμολόγησεν εἰρήνην. Ὅποιαί δὲ διπλωματικαὶ ἐνέργειαι ἐγένοντο πρὸς τοῦτο μανθάνομεν ἐκ τῶν αὐτῶν ἐπιστολῶν.

Ἐν τῇ πρώτῃ ὁ ἄρχων τῶν Βουλγάρων προδήλως κατειρωνεύμενος τὸ ματαιόσχιλον τοῦ εἰς συνθέσεις χρησμῶν καταγινομένου αὐτοκράτορος, γράφει πρὸς τὸν πρεσβευτὴν. Θαυμασιώτατος ἐφάνη ἡμῖν ὁ σὸς βασιλεὺς, μηνύσας προπερὺσι τὴν ἡλιακὴν ἐκλειψιν, οὐ μόνον μέχρι μηνός, ἐβδομάδος καὶ ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ μέχρι

¹⁾ Προετιμήσαμεν τὴν ὀνομασίαν ταύτην τοῦ χωρίου, ἣν εὗρομεν ἐν τῷ χρονικῷ Γεωργίου τοῦ Ἀμρτωλοῦ. Οἱ λοιποὶ χρονογράφοι καὶ οἱ νεώτεροι ἱστορικοὶ γράφουσι Βουλγαρογέφυρον.

ώρας και στιγμῆς αὐτῆς: 4) ἐδήλωσε μάλιστα πόσον χρόνον θὰ ἐπικρατήσῃ καὶ ἡ τῆς σελήνης ἔκλειψις. 5) Ἄφ' οὗ λοιπὸν αἱ προρρήσεις του αὐταὶ ἠλθήμευσαν, θὰ γινώσκῃ βεβαίως καὶ περὶ τῆς ἀναμενούσης τῆν αἰχμαλωσίαν τύχης· θὰ ἀνεκοίνωσε δὲ καὶ εἰς σὲ ἂν θὰ ἀπολύσωμεν τοὺς αἰχμαλώτους ἢ θὰ τοὺς κρατήσωμεν. Ὅθεν μῆνυσον ἡμῖν τί προτιθέμεθα νὰ πράξωμεν. Καὶ ἂν μεταύσης τὴν ἐνδιάθετον ἡμῶν γνώμην, θὰ ἔχῃς ἄθλον τῆς προγνώσεως καὶ τῆς πρεσβείας τὴν ἀπόδοσιν τῶν αἰχμαλώτων.

Ὁ σοφὸς πρεσβευτὴς λαθῶν τὸ γράμμα τοῦτο ἐνθυμήθη ἀμέσως τοὺς λοξοὺς χρησμούς τῆς Πυθίας. Καὶ κατεσκεύασεν ἕνα ὄμοιον, βεβαίως ὦν ὅτι οἰανδήποτε γνώμην καὶ ἂν δηλώσῃ ὅτι εἶχεν ὁ βάρβαρος ἡγεμῶν, αὐτὸς θὰ ἠδύνατο νὰ δώσῃ συμφέρουσαν ἐρμηνείαν εἰς τὸν χρησμόν του.

Δὲν σοὶ μνησόμεν διὰ ζώσης, τῷ ἔγραψεν, διότι εἶναι ἐπισφαλεστάτη ἢ δι' ἐρμηνείας ἐξ ἐτέρας εἰς ἐτέραν μεταρροζομένη φωνή. «Τὴν δὲ «γραφίδα κινούντες προλέγομεν, ὡς τὴν Ῥωμαίων αἰχμαλωσίαν ἀποστελεῖς οὐδαμῶς κατέχων αὐτὴν μᾶλλον δὲ ἀποδώσεις οὐ δώροις «δὲ ἢ τιμήμασι καὶ τοῦτο ποιήσεις ἀντιμιμούμενος τῷ σῷ θειοτάτῳ πατρί. Τίς γὰρ δυνήσεται «ἂν βιάσασθαι σε πρὸς τοῦτο, τὸν ἐνδιάθετον καὶ «καὶ αὐθαίρετον ἔχοντα πόλεμον, καὶ τὴν ἀντικαθεζομένην γνώμην κακοῖς; Ἐχεις τὴν πρόγνωσιν, καὶ τελέσεις τοιαῦτα. Ἐρρωσο.»

Δὲν τὸ εὖρες! τῷ ἀποκρίνεται ὁ Συμεὼν αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἔγραψες μαρτυροῦσιν, ὦ μάγιστρε Λέον, ὅτι οὐδ' ὅλως γινώσκεις τὰ μέλλοντα καὶ ἀπόρητα. Καὶ ὁ σὸς βασιλεὺς καὶ μετεωρολόγος οὐδαμῶς γινώσκει λοιπὸν τὸ μέλλον. Ἐγὼ εἶχον κατὰ νοῦν (μάρτυς μου ὁ Θεός) νὰ ἀπολύσω τοὺς αἰχμαλώτους. Τώρα ὅμως δὲν τοὺς ἀπολύω, ἐπειδὴ δὲν ἐμάντευσας τὸ μέλλον, καὶ ψευδῶς προεῖπες, ὅτι δὲν θὰ τοὺς ἀποδώσω· ἔχασες λοιπὸν τὸ βραβεῖον τῆς προγνώσεως.

Ἄλλ' ὁ Χοιροσφάκτης δὲν ἐταράχθη ἐκ τῆς τοιαύτης ἀπαντήσεως, πρόχειρον ἔχων τὴν ἀντιλογίαν. Τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ, διὰ τῶν συνήθων κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους κεφαλαίων γραμμῶ-

των ἴσως γεγραμμένην, οὐδαμῶς εἶχε στίξῃ· ἢ ἔλλειψις δὲ αὕτη τὸν ἐβωήθησεν, ὅπως διὰ καταλλήλου στίξεως ἀποδώσῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἔννοιαν, ἣν ἠθελε.

Ἄν εἶχες, ἔσπευσε νὰ γράψῃ πρὸς τὸν Συμεὼν, ἂν εἶχες, ἀρχόντων φιλάνθρωπότατε, γραμματεῖς καλῶς ἀναγινώσκοντας καὶ ἐπισταμένους τοὺς κανόνας τῆς στίξεως, θὰ ἔβλεπες ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐπιστολῆς, ὅτι προμκνεύσαντες τὸ μέλλον σοὶ κατεστήσαμεν τοῦτο γνωστόν. Διότι τί ἔγραψεν ἢ ἐπιστολή; *Τὴν αἰχμαλωσίαν ἀποστελεῖς οὐδαμῶς κατέχων αὐτὴν*. Οἱ γραμματεῖς ἀντὶ νὰ θέσωσιν ὑποστιγμὴν μετὰ τὸ οὐδαμῶς ἔπρεπε νὰ θέσωσι πρὸς τοῦτο, συνάπτοντες τὸ οὐδαμῶς πρὸς τὸ κατέχων αὐτὴν· καὶ τὴν οὐ ἄρνησιν ὤφειλον νὰ συνάψωσι πρὸς τὸ ἀποδώσεις καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ ἐπιφερόμενον, ἀναγινώσκοντες μᾶλλον δὲ ἀποδώσεις, οὐ δώροις δὲ ἢ τιμήμασι, καὶ εἰς τὸν σύνδεσμον ἢ ὤφειλον συνδετικὴν καὶ οὐχὶ διαζευκτικὴν νὰ ἀποδώσωσιν ἔννοιαν. Ἄν οὕτως ἀνεγίνωσκον θὰ ἐμάνθανες ὅτι ἡμεῖς ἔγραψαμεν, «ὡς ἄνευ δώρων καὶ τιμῶν τιμημάτων «τὴν αἰχμαλωσίαν οὐ δώσεις ἀλλ' ἀποδώσεις.» Καὶ ἵνα δηλώσω τὰ λείποντα, ὤφειλον καὶ τὸ ἀντιμιμούμενος νὰ ἐρμηνεύσωσι ὡς ὁμοιότητα καὶ μὴ ἐναντιότητα σημαῖνον, τὸ δὲ βιάσασθαι καὶ τὸ αὐθαίρετον καὶ τὴν ἀντικαθεζομένην γνώμην κακοῖς κτλ. ὡς μὴ περὶ θυμοῦ καὶ πολέμου λέγοντα, ἀλλὰ περὶ γνώμης πολεμώσεως «καὶ καταβαλλούσης τὸ σκληρόν τε καὶ ἀφιλόνητον τῆς σῆς προτέρας προθέσεως.» Ὅρθως λοιπὸν ἀναγινωσκομένης καὶ μὴ παρερμηνευόμενης τῆς ἐπιστολῆς μου θὰ ἐπηνούμην, ὡς γνοὺς τὸ μέλλον καὶ ἀπόρητον, καὶ ἄθλον τῆς προγνώσεως θὰ ἀπελάμβανον τοὺς αἰχμαλώτους. «Ἐχεις.» προσετίθει καταλήγων, «τὴν προλεκτικὴν παρ' ἡμῶν δύναμιν, ἣν ἡμεῖς ἐκ τοῦ ἡμετέρου βασιλέως προγνωστικῶς ἠπιστάμεθα. Ἄπόδος τῷ προφήτῃ πατρί τὸ ζητούμενον.»

Πρὸς τὰ ληρήματα τοῦ Βυζαντίου σοφιστοῦ λακωνικώτατα ἀπήνησεν ὁ Βούλγαρος: «Ἔ μάγιστρε Λέον, οὐχ ὑπεσχόμην περὶ αἰχμαλώτων· οὐ σοὶ ἐλάλησά τι· οὐκ ἐξαποστελῶ καὶ μάλιστα ὡς μὴ τὸ μέλλον γνόντι καθαρῶς.»

Ἄλλ' ὁ ἐπιδείξις διπλωμάτης δὲν ἀπώλεσε τὸ θάρρος· καίτοι ἡ τέχνη τοῦ Λοξίου ἀπέβη ἀτελεσφόρητος, ἐπεχείρησεν οὐδὲν ἥττον διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου νὰ ἐρμηνεύσῃ καὶ τὴν περιφρονητικὴν τοῦ Συμεὼν ἄρνησιν. Προσποιεῖται λοιπὸν, ὅτι ἐρμηνεύει αὐτὴν ὡς ἐμφαίνουσιν συγκατάθεσιν· καὶ τοῦτο κατορθοῖ πάλιν βοηθεῖ τῆς στίξεως, ἥτις ἐν χερσὶν αὐτοῦ μεταβάλλεται εἰς Πρωτεύα, παντοίας ὑποδύομενον μορφάς. Μοὶ ἔγραψες λέγει, οὐχ ὑπεσχόμην περὶ αἰχμαλώτων οὐ· ἀλλ' αἱ δύο ἄρνήσεις ἀποτελοῦσι κατάφασιν, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην! ἄρα ὑπεσχεθῆς· ἔπειτα λέγεις σοὶ

4) Ἡ ἔκλειψις αὕτη δὲν εἶναι ἡ μνημονευομένη ὑπὸ Λέοντος τοῦ Γραμματικοῦ, γενομένη δὲ τῇ 20 Ὀκτωβρίου 887, ὡς φρονεῖ ὁ κ. Σακελίω. Διότι κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἤρχε τῶν Βουλγάρων Μιχαὴλ ὁ τοῦ Συμεὼν πατὴρ. Τῆς παρὰ τὸ Βουλγαρογέφυρον ἤτης συμβάσεως τῷ 892, πιθανῶς ἢ ἐπιστολὴ τοῦ Συμεὼν ἀναφέρεται εἰς τὴν ὁρατὴν ἐν Βουλγαρίᾳ καὶ Θράκῃ δακτυλοειδῆ ἔκλειψιν τοῦ ἡλίου, τὴν γενομένην τῇ 8 Ἀγούστου 891. Ἄν δὲ ἀναφέρεται εἰς τὴν μετὰ ἕξ μῆνας, τῇ 2 Φεβρουαρίου 892, γενομένην ὀλικὴν ἔκλειψιν, τότε ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ περὶ εἰρήνης καὶ ἀποδόσεως τῶν αἰχμαλώτων πρεσβεία τοῦ Χοιροσφάκτου ἐγένετο πολλοὺς μῆνας μετὰ τὴν παρὰ τὸ Βουλγαρογέφυρον καταστροφὴν, ὅπερ ἀπίθανον.

(5) Ὀλικαὶ ἔκλειψις τῆς Σελήνης ἐγένετο μετὰ τὴν ἐν Βουλγαρογέφυρῳ μάχην τῇ 6 Ἰανουαρίου, 2 Ἰουλίου καὶ 26 Δεκεμβρίου 893.

ἐλάλησα, «ὡς εἰ ἔλεγες, οἶδας ὅτι κατεθέμην ἀλαλήσαι σοι» καὶ προστιθεὶς ἐρωματικῶς *Τι*; ἐπάγεις εἶτα εἰρωνικῶς: *Οὐκ ἐξαποστελῶ καὶ τὰ τοιαῦτα*. Ἄλλ' ἴσως ἤθελεν εἶπαι τις, ὅτι ἀμφίβολον ταῦτα ἀνάγνωσιν ποιῶσιν. «Αὐτὸ δὲ τοῦ «το κἀγὼ εἶπομι πρὸς τὸν τοῦτο λέγοντα.» Εἶναι ἀμφίβολον, ὡς ἐπιδεχόμενον διττὴν ἐρμηνείαν. Ἄλλ' ἐν τῇ ἀμφιβολίᾳ, ἃς ἐπικρατήσῃ ἢ φιλάνθρωπος γνώμη. Φιλάνθρωπος δὲ ἢ ἀπολύσις τῶν αἰχμαλώτων ἀπολυθήτωσαν λοιπόν.

Σκεφθεὶς ὅμως, φαίνεται, κατόπιν, ὅτι δὲν ᾔσαν πολὺ πειστικὰ τὰ γραφόμενα, πέμπει καὶ ἄλλην ἐπιστολὴν, δι' ἧς προβάλλει διάφορον πάλιν ἀνάγνωσιν τῶν ὀλίγων λέξεων τοῦ Συμεῶν. «Τὸ γὰρ *Οὐχ ὑπεσχόμην*,» λέγει, μετὰ σαρκασμοῦ «διελθὼν, τὸ δὲ *Περὶ αἰχμαλώτων* μέχρι τοῦ «*Σοὶ ἐλάλησα*, μετὰ βαρῦτητος ἀναγνοῦς, τὸ ἀπειπόμενον *Τι οὐκ ἐξαποστελῶ*; νοήσω πάντως ἐρωματικῶς, ὡς ἄπερ ἔλαβες ἀποστελεῖς ἅπαντα, καὶ οὕτως σοι τὴν ἀφιλάνθρωπον τοῖς ἀμαθέσιν ἐπιστολῇν, φιλάνθρωποτάτην νοήσαιμεν, ὁμοίαν ἄλλ' οὐκ ἀνομοίαν οὖσαν, τῆς σῆς καὶ γνώμης καὶ φύσεως.» Ἐρρωσο.»

Καὶ εἰς ταύτην ὅμως τὴν ἐπιστολὴν δὲν ἠρκέσθη, ἀλλὰ καὶ πέντε ἄλλας ἔπεμψε μετέπειτα περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος. Ἐν ἄλλῃ μὲν λέγει, ὅτι ὁ θεός, ὁ ὁποῖος πολλὰκις τὴν προκρίνουσαν τὸ ψεῦδος γλῶσσαν ἀναγκάζει ἀμαρτάνουσα νὰ εἶπῃ τὰ ἀληθῆ, νῦν καὶ τὴν χεῖρα γράφουσαν τὰ μὴ δίκαια εἰς ἐτέραν γραφὴν καθωδήγησεν. Ἐν ἄλλῃ δέ, ὅτι ὁ Συμεῶν ἀρνούμενος νὰ ἀπολύσῃ τοὺς αἰχμαλώτους ἐποίει τοῦτο, ὅπως δοκιμάσῃ τὸν πρὸς ὃν ἔγραφε· καὶ ἂν μὲν οὕτως ἤθελε πιστεῦσῃ τὰ μὴ φιλάνθρωπος γραφόμενα καὶ ὑπολάβῃ μὴ χρηστὸν τὸν ἄρχοντα, δικαίως οὕτως θὰ ὠρμίζετο διὰ τὴν ὕβριν· ἂν δὲ σουνεχῆς ὦν ἤθελεν ἀπιστήσῃ, ὁ ἄρχων θὰ ἐτίμα αὐτὸν προσηκόντως, διότι εἰς ἀπιστίαν τῶν γραφομένων κινεῖ ἢ πεποιθήσῃ περὶ τῆς χρηστότητος τοῦ γράφοντος. Ἐν ἄλλῃ δ' ἐπιστολῇ, ὅτι ὁ ἐνδιάθετος λόγος γνωρίζεται ἐκ τῶν χρηστῶν πράξεων, «ὅπου δὲ χρῆσται πράξεις ἀνδρός, χρηστὰ νοεῖται καὶ τὰ «γραφόμενα.» Ἐν τῇ μετὰ ταύτην, ὅτι τὰ ἐκ μέλανος γράμματα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀμαυρώσῃ «τὸ λευκὸν καὶ καθαρὸν, ὡς ἀρχόντων μέγιστε, ὅπερ εἰς βάθος μὲν φυσικῶς ἔχεις, γνώμη «δὲ κυροῖς καὶ αὐξάνεις ὅσαι ἡμέραι.» Ἐν δὲ τῇ τελευταίᾳ ἐπιστολῇ, ὅτι θαρρῶν πρὸς τὴν ἀληθεῖαν ἀρχόντων ὁ ἀληθέστατος θέλει τὰ ἑαυτοῦ οὐχὶ ἐν ἴσῳ τοῖς τῶν ἄλλων πιστεῦσθαι· «καὶ «τὴν δοκοῦσαν κατὰ παιδιὰν ἄρνησιν, ὁμοίαν «εἶναι τε καὶ νομίζεσθαι τῆς ἐτέρων ἀληθοῦς κατάνευσως.» Καὶ προστίθησι καταλήγων: «εἰ «δοκῶν ψεῦδεσθαι ἀληθεύεις, ἐπαληθεύοντός σου «τίς ἔσται ὁ πιστεῦσαι· δυνάμενος ὡς ψεῦση πώ-

«ποτε; Ὡς ψεύδους ἐγγραμμάτου, ἀληθείας ἐμ- «πράκτου γέμοντος!»

Βαρυνθεὶς πιθανῶς ὁ Συμεῶν τὴν πολλὴν κενολογίαν τοῦ ἀνδρός, ἔγραψεν ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ὑπισχνούμενος τὴν ἀπόδοσιν τῶν αἰχμαλώτων, ἀντὶ ὑπερόγκου ἴσως ἀποζημιώσεως. Τοῦτο μαθὼν ὁ πρεσβευτὴς παροτρύνει αὐτὸν νὰ τηρήσῃ τὴν πρὸς τὸν βασιλέα φιλάνθρωποτάτην ὑπόσχεσιν, ἀλλὰ μὴ τὴν πρὸς τὸν ἐκείνου δούλον παίζουσαν ἄρνησιν. Ὁ Βούλγαρος ὅμως, ὁ ὁποῖος ἀνέμενε πρὸς τὸν πρεσβευτοῦ θετικωτέρας προτάσεις περὶ τῶν ὄρων τῆς ἀποζημιώσεως, ἀναβάλλει καὶ πάλιν τὴν ἀπόδοσιν τῶν αἰχμαλώτων. Ἄλλ' ὁ πρεσβευτὴς θεωρεῖ τὴν ἐπιστολὴν, ἣν ἔλαβεν, ὡς χάρτην ἄγραφον, διότι δὲν εἶχεν ἐν ἀρχῇ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ· καὶ θαυμάζει τῆς ἀληθείας τοῦ ἄρχοντος τὸ μέγα καὶ περιβόητον, πῶς «τῷ μὴ προχαραχθέντι κατὰ τὴν ἀρχὴν τύπῳ, τὸ μὴ ἀληθὲς αὐτῆς ἡρέμα πως ὑπεδήλωσε.»

Αἱ ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδες αἰχμαλώτων ἀπεδόθησαν τέλος, ἴσως χωρὶς νὰ παραστῇ ἀνάγκη ἄλλων ἐγγράφων τοῦ Χοιροσφάκτου, διότι εἰς τὰς ἀνωτέρω περιορίζονται αἱ σωζόμενα ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν Συμεῶν. Ὁ πρεσβευτὴς ἐπανήλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ πάντων τιμώμενος διὰ τὴν συνετὴν καὶ δεξιωτάτην ἐνέργειαν αὐτοῦ. Ἡ ἐπιτυχία ἐκείνη ἀνέδειξε τὴν ἰκανότητα αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ὁσάκις παρίστατο τοῦ λοιποῦ ἀνάγκη αὐτὸς ἀπεστελέετο πρεσβευτὴς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος. Ἀπεστάλη δὲ καὶ τὸ δεῦτερον πρεσβευτὴς εἰς τοὺς Βουλγάρους μετ' ὀλίγων χρόνων, ὅτε κατώρθωσε νὰ παραιοθῶσιν εἰς τὸν βασιλέα του τὰ τριάκοντα φρούρια τοῦ Δυρραχίου μετὰ τοῦ πλοῦτου καὶ τῶν κατοίκων αὐτῶν. Ἐν τρίτῃ δὲ πρεσβείᾳ, μετὰ τὴν δῆωσιν τῆς Θεσσαλονίκης ὑπὸ τῶν Ἀγαρηῶν (904 μ. Χ.) πείσας ἐδίωξε τοὺς Βουλγάρους, βουλευθέντας νὰ κατοικήσῃσι τὴν πόλιν ἐκείνην. Εἶτα δὲ σταλεῖς πρεσβευτὴς εἰς Βαγδάτιον πρὸς τὸν Ἀραβὰ *Ἀμραλμουμηρί*, τὸν ἀρχηγέτην τῶν πιστῶν, συνωμολόγησεν εἰρήνην ἔγγραφο, ἀντήλλαξε τοὺς αἰχμαλώτους, συνανεδίβασεν εἰς Κωνσταντινούπολιν πρέσβεις Ἀραβας, ἐλθόντας ἵνα προσκυνήσῃσι τὸ κράτος τοῦ Βασιλέως μετὰ ποικίλων δώρων πολλῶν· καὶ, ὅπερ καὶ αὐτὸς καὶ ὁ κύριός του ὑπελάμβανον πάντων σπουδαιότατον κατόρθωμα, ἤγαγε συνοδικόπους ἀρχιερεῖς ἐξ Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, προθύμους νὰ εὐλογήσῃσι τὸν παρὰνομον τέταρτον γάμον τοῦ Βασιλέως, ὃν κατεδίκασεν ἢ ἐν Κωνσταντινούπολει ἐκκλησία. Πλὴν δὲ τούτων δύο χώρας Σαρακηνῶν ἐποίησε φόρου ὑποτελεῖς τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ, καὶ πρὸς τοὺς Σαρακηνούς τῆς Μελιτηνῆς καὶ πρὸς τοὺς τῆς Ταρσοῦ συνωμολόγησεν εἰρήνην καὶ πολλοὺς Γραικοὺς αἰχμαλώτους ἐλύ-

τρωσεν. "Ὅταν εἶπερ τις καὶ ἄλλος εὐλόγως ἐδύνατο νὰ καυχηθῆ ὁ Χοιροσφάκτης, ὅτι διὰ τῶν διπλωματικῶν διακονιών αὐτοῦ ἔφερον ἀποτελέσματα, ὅποια δὲν προσεδοκῶντο ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Λέοντος.

Λέγουσιν, ὅτι ἡ ἱστορία δὲν ἐπαναλαμβάνεται. Ἄλλ' ἄρά γε τοῖμα τις νὰ ἀποφανθῆ, ὅτι τὰ περὶ τῶν Βουλγάρων διπλωματικὰ ἔγγραφα τοῦ Χοιροσφάκτου εἶναι ἀδύνατον νὰ εὕρωσι μιμητὰς καὶ κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους;

N. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

ΑΜΑΡΥΛΛΙΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Γ'

«Διὰ νὰ κερδίσω καιρόν — ἐξηκολούθησε μετ' ὀλίγον ὁ Στέφανος ἀναλαμβάνων τὸ νῆμα τῆς ὀμιλίας — ἐσκυψα καὶ τὴν ἐβοήθησα νὰ μαζεύσῃ τὰ σκορπισμένα τριαντάφυλλά της. Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν μ' εὐρῆκεν ὁ κύριος Ἀναστάσιος, ὁ ὁποῖος ἄρχισε νὰ μοῦ ζητῆ συγχώρησιν διότι μ' ἔκαμε νὰ προσμένω, καὶ νὰ μ' εὐχαριστῆ διότι ἐδέχθην τὴν πρόσκλησίν του καὶ ἦλθα. Ἐνοεῖται τοῦ εἶπα πόσον ἤμην εὐγνωμων διὰ τὴν πρώτην ἐπίσκεψίν του καὶ πόσον πολῦτιμος ἦτο δι' ἐμὲ ἡ γνωριμία του καὶ μάλιστα μέσα εἰς αὐτὴν τὴν ἐρημίαν καὶ μοναξίαν.

Ἡ Ἀμαρυλλίς ἐν ᾧ ἐψαλίδιζε τὰ περιττὰ φύλλα καὶ τὰ ἀγκάθια τῶν ῥόδων ἐγύρισεν ἔξαφνα καὶ μ' ἐκύτταξε μὲ τὰ μεγάλα ὀλόφωτα μάτια της.

— Δὲν σὰς ἀρέσει ἡ ἐξοχή; εἶπεν.

— Ἡ μοναξιά καὶ ἡ μονοτονία της μὲ πλήττει...

— Δὲν σὰς συγχάριω καθόλου. Θερρῶ ὅμως ὅτι δὲν πταίετε. Ἡ ἐξοχή ἔχει τὴν τέχνην της, πρέπει νὰ ἠξεύρη κανεὶς πῶς νὰ ζήσῃ, ἔχει τὰ μυστικά της καλὰ... Ὅταν τὰ μάθετε θ' ἀλλάξετε γνώμην. Θὰ σὰς δώσω ἐγὼ μερικὰ μαθήματα μὲ τὸν πατέρα μου μαζί.

— Βέβαια, βέβαια, εἶπεν ὁ κύριος Ἀναστάσιος ἀγαθῶς μειδιῶν, καὶ θὰ κάμωμεν ἀρχὴν ἀπόψε μάλιστα ἂν θέλετε. Τὸ πρῶτον μάθημα... εἰς τὴν Σπηλιὰ τῆς Μάγισσας!...

— Ὅχι, ὄχι! εἶπεν ἐκείνη ζωηρῶς· αὐτὸ εἶνε διὰ προχωρημένους μαθητὰς, ἀργότερα. Ἀπόψε θ' ἀρχίσωμεν ἀπὸ τῆ Βρυσοῦλα.

— Μὲ τόσον καλοὺς διδασκάλους δὲν εἶνε ἀμφιβολία ὅτι θὰ γίνω σοφός.

— Ἄν δὲν εἴσθε πολὺ ἀμελής;... ἀλλὰ τότε

θ' ἀρχίσουν καὶ αἱ τιμωραὶ, ἐπρόσθεσεν ἀπειλητικῶς.

Ἐνοεῖς βέβαια πόσον μ' ἐνθουσίαζε βαθμηδὸν ὄχι μόνον ἡ εὐμορφία της, ἀλλ' ἀκόμη ἡ χάρις της, ἡ ἀφέλεια, ἡ καλωσύνη, ἡ οἰκειότης αὐτῆ, μὲ τὴν ὅποιαν ἐφέρετο ὡς νὰ μ' ἐγνώριζε πρὸ πολλοῦ.

Ἡ Ἀμαρυλλίς ἐπῆγε νὰ εἰτοιμάσῃ τὸ γάλα καὶ ἐμείναμεν μόνοι μὲ τὸν πατέρα της οἱ δύο. Ὅταν ἔλειπε τὸ φῶς ἐκείνης, τὸ ὁποῖον μοῦ ἐθάμβωνε τὰ μάτια, ἡμπόρεσα μὲ περισσοτέραν ἀνεσιν νὰ παρατηρήσω τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ γείτονός μου. Ἦτο φυσιογνωμία καλοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἐφαίνετο ὅτι ὑπέφερε λύπας εἰς τὴν ζωὴν του, λύπας, τὰς ὁποίας ἐσκέπασεν ἔπειτα γαλήνη καὶ ἤσυχος εὐτυχία. Οἱ τρόποι του δὲ ἐμαρτύρουν ὅτι ἐζῆσεν εἰς ἀνεπτυγμένην κοινωνίαν. Βαθμηδὸν, εἰς τὴν σειρὰν τῆς ὀμιλίας, μὲ ὄλην τὴν εἰλικρίνειαν καὶ ἐμπιστοσύνην τιμίου ἀνθρώπου μοῦ εἶπεν ὅτι ἦτο ἔμπορος εἰς Μασσαλίαν, ὅτι πρὸ δέκα ἐτῶν ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν ἀπόφασιν ν' ἀποκατασταθῆ ὀριστικῶς, ὅτι ἀγόρασε τότε καὶ τὸ κτήμα αὐτό, διότι ἔχει μανίαν μὲ τὰ κτήματα, ὅτι δυστυχῶς ἔχασε μετὰ τὰ τρία ἔτη τὴν σύζυγόν του, ὀλίγον δὲ μετ' αὐτὴν καὶ τὴν νεωτέραν κόρην του καὶ ὅτι τοῖ ἀπέμεινε μόνος σύντροφος τῆς ζωῆς του ἡ... ἡ Ἀμαρυλλίς τέλος πάντων, τῆς ὁποίας ἤρχισε νὰ πλέκη τὰ ἐγκώμια, ὄχι ὅπως συνήθως μερικοὶ γονεῖς μωροὶ, τοὺς ὁποίους τυφλώνει ἡ στοργή, ἀλλὰ μὲ πραγματικὴν συγκίνησιν πατρός εὐγνωμονοῦντος πρὸς τὸ μόνον τέκνον του.

Σὲ βεβαίῳ δὲ ὅτι μετεῖχον καὶ ἐγὼ τῆς συγκινήσεως καὶ ἔχαιρον διότι ἐπεβεβαιοῦντο αἱ πρῶται ἀγαθὰ ἐντυπώσεις μου περὶ τῆς κόρης. Καὶ βέβαια, τὸ ν' ἀποφασίζῃ νὰ ἔρχεται ἐπὶ ἐξ μῆνας εἰς τὴν ἐρημίαν, ν' ἀφήνῃ τὸν κόσμον διὰ νὰ συντροφεύῃ τὸν πατέρα της, καὶ ὄχι μόνον νὰ μὴ παραπονῆται δι' αὐτὸ καθόλου, ἀλλὰ νὰ μεταβάλλῃ μάλιστα τὴν θυσίαν εἰς εὐχαρίστησιν, καὶ τὴν ἔξορίαν εἰς ἀπόλαυσιν, αὐτὸ καὶ μόνον προϋπέθετε ψυχὴν ἀγγελικὴν.

Διὰ τοῦτο ὅταν ἐπέστρεψε πάλιν μὲ τὸν μικρόν ὑπηρετήν, ὁ ὁποῖος ἔφερε τὸ γάλα, τὴν ἐκύτταξα μὲ περισσότερον ἀκόμη θαυμασμόν. Ἐκάθησε κοντά μου.

Ἐπείναμεν σιωπηλοὶ τὸ ναυτὸν πρόθειον γάλα· καὶ ποτὲ δὲν ἔπια γάλα ὠραιότερον. Ἡ Ἀμαρυλλίς ἐγύρισε καὶ μ' ἐκύτταξεν ἔξαφνα.

— Θὰ μείνετε ὅλον τὸ καλοκαίρι ἐδῶ;

— Ὅχι δά, μόνον ὀκτὼ ἡμέρας ἀκόμη.

— Καλέ, δὲν θὰ φύγετε τόσον γρήγορα, εἶπε μὲ τὸ χαριτωμένον της μειδιάμα.

Ἄν μοῦ ἔλεγε κανεὶς τὰ λόγια αὐτὰ μίαν ἡμέραν πρὶν θὰ τὸν ἔπιγα, καὶ ὅμως τὴν ὥραν ἐκείνην τὰ ἤκουσα μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν καὶ ἀπεκρίθην :